

Περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς κυριότητος μεταξὺ τῶν ἔθνων.

§. 79. Γενικὸν ἀποτέλεσμα τῆς κυριότητος (domaine).

Ἐξηγήσαμεν εἰς τὸ ΙΗ΄. Κεφ. τοῦ Α΄. Βιβλίου, πῶς δταν τὸ ἔθνος κυριεύῃ τινα τόπον, λαμβάνει αὐτόθι τὴν κυριότητα καὶ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ὁ τόπος οὗτος μετὰ τῶν ἐμπεριεχομένων ἐν αὐτῷ γίνεται ἰδιοκτησία τοῦ ἔθνους ἐν γένει. Ἄς ἐξετάσωμεν ἤδη ὁποῖα ἀποτελέσματα ἡ ἰδιοκτησία αὕτη ἔχει ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη. Ἡ πλήρης κυριότης εἶναι ἐξ ἀνάγκης δικαίωμα ἴδιον καὶ ἀποκλειστικόν. Καθότι δι' αὐτὸ τοῦτο ὅτι ἔχω πλήρες δικαίωμα νὰ διαθέσω ὁποιοῦνδήποτε πρᾶγμα κατὰ τὴν ἀρέσκειάν μου, ἔπεται ὅτι οἱ ἄλλοι δὲν ἔχουσι κανενὸς εἴδους δικαίωμα ἐπ' αὐτοῦ· ἐπειδὴ ἂν αὐτοὶ εἶχόν τι δικαίωμα, δὲν ἤθελα πλέον ἢμπορεῖ ἐγὼ νὰ διαθέτω τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἐλευθέρως. Ἡ μερικὴ κυριότης τῶν πολιτῶν δύναται νὰ περιορισθῇ καὶ νὰ σμικρυνθῇ διαφοροτρόπως ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς πολιτείας, καὶ μάλιστα εἶναι πάντοτε περιορισμένη ἀπὸ τὴν ὑπερτάτην κυριότητα ἢ ἰδιοκτησίαν τοῦ κυριάρχου· ἡ γενικὴ ὅμως τοῦ ἔθνους κυριότης εἶναι πλήρης καὶ ἀπόλυτος, ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ περιορισθῇ ἀπὸ κανμίαν ἐπίγειον ἐξουσίαν· ὅθεν καὶ ἀποκλείει κάθε δικαίωμα ἀπὸ μέρους τῶν ξένων. Καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἔθνη ὀφείλουσι νὰ εὐλαβῶνται τὰ δικαιώματα ὁποιοῦνδήποτε ἐξ αὐτῶν, κανέν δὲν ἢμπορεῖ νὰ ἀπαιτήσῃ τι ἐπὶ τῆς ἐπικρατείας ἄλλου ἔθνους, μήτε νὰ διαθέσῃ αὐτὴν ἢ τὰ ἐν αὐτῇ, χωρὶς τὴν συγκατάθεσίν του.

§. 80. Εἰς τίνα πράγματα ἐκτείνεται ἡ κυριότης τοῦ ἔθνους.

Ἡ κυριότης τοῦ ἔθνους ἐκτείνεται εἰς ὅσα πράγματα αὐτὸ κατέχει νομίμως. Περιλαμβάνει τὰ παλαιὰ καὶ ἀρχαῖα κτήματά του, καὶ ὅσα μετὰ ταῦτα ἀποκτᾷ μὲ μέσα ἢ καθ' ἑαυτὰ νόμιμα, ἢ νομιζόμενα τοιαῦτα μεταξὺ τῶν ἔθνων, οἷον, παραχωρήσεις, ἀγορασίαι, κατακτήσεις εἰς πόλεμον τακτικόν, κτλ. Κτήματα δὲ ἐννοοῦνται ὄχι μόνον αἱ γαῖαι, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα χαίρει.

§. 81. Τὰ ἀγαθὰ τῶν πολιτῶν λογίζονται ἀγαθὰ τοῦ ἔθνους, ὡς πρὸς τοὺς ξένους.

Ὡς καὶ τὰ ἀγαθὰ τῶν μερικῶν, ἐν γένει, ὑφείλουσι νὰ ὑπολαμβάνωνται ἀγαθὰ τοῦ ἔθνους, ὡς πρὸς τὰς ἄλλας πολιτείας. Καὶ τῷ ὄντι ἀνήκουσι τρόπον τινα εἰς αὐτὸ, τόσον διότι ἔχει διάφορα δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν πολιτῶν του, ὅσον καὶ διότι αὐτὰ ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ γενικοῦ πλούτου τοῦ ἔθνους, καὶ αὐξάνουσι τὴν δυνάμιν του. Ὅφειλει νὰ φροντίζῃ περὶ αὐτῶν, διότι χρεωθεῖ νὰ προσατεύῃ τὰ μέλη του. Τέλος πάντων τὸ πρᾶγμα δὲν ἤμπορεῖ νὰ ᾔῃναι ἀλλέως, ἀφ' οὗ τὰ ἔθνη, καθὸ πολιτικαὶ κοινωνίαι, ἐνεργοῦσι καὶ συνδιαπραγματεύονται ὡς σώματα ὁλόκληρα; καὶ θεωροῦνται ὡς πρόσωπα ἠθικά· ἐπειδὴ ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι σχηματίζουσι κοινωνίαν, ἢ ἔθνος, νομίζονται ἀπὸ τὰ ξένα ἔθνη μία μονὰς, ἐν πρόσωπον, ἔπεται ὅτι καὶ ὅλα τῶν τὰ ἀγαθὰ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν, εἰ μὴ ὡς ἀγαθὰ αὐτοῦ τοῦτου τοῦ προσώπου. Τόσον δὲ ἀληθές εἶναι τοῦτο, ὥστε ἤμπορεῖ πᾶσα πολιτεία νὰ νομοθετήσῃ νὰ ᾔῃναι ὅλα τὰ πράγματα κοινὰ, ὡς τὸ ἐσχεδίασεν ὁ Καμπανέλλας εἰς τὴν Ἑλιακὴν του Δημοκρατίαν. Τὰ ἄλλα ἔθνη δὲν ἔχουσι νὰ ἐξετάσωσι τὴν διαγωγὴν του κατὰ τοῦτο, καθότι αἱ οἰκιακαὶ του διατάξεις δὲν μεταβάλλουσι ποσῶς τὰς ξένας σχέσεις, μήτε τὸν τρόπον, καθ' ὃν πρέπει νὰ θεωρῆται ἡ ὁλότης τῶν κτημάτων του, τὰ ὅποια ἤμπορεῖ νὰ νέμεται καθ' ὅποιονδήποτε τρόπον θέλει.

§. 82. Συνέπεια ταύτης τῆς ἀρχῆς.

Ἐπεται ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς, ὅτι τὸ ἔθνος, τὸ ὅποῖον ἠθέληεν ἔχει δικαιώματά τινα ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν ἄλλου τινος ἔθνους, ἤμπορεῖ νὰ τὰ ἐνεργήσῃ χωρὶς διαβολὴν ἐπάνω εἰς τὰ ἀγαθὰ τῶν πολιτῶν του, ἕως συμπληρώσεως τοῦ χρέους. Αὕτη ἡ γνώμη χρησιμεύει εἰς ἀπείρους περιπτώσεις, ὡς θέλομεν τὸ δείξει ἐπομένως.

§. 83. Σύνδεσμος τῆς κυριότητος τοῦ ἔθνους μετὰ τῆς ἐξουσίας.

Ἡ γενικὴ τοῦ ἔθνους κυριότης, ἐπὶ τῆς ὁποίας κατοικεῖ γῆς, συνδέεται φύσει μὲ τὴν ἐξουσίαν· καθότι τὸ ἔθνος, τὸ ὅποῖον ἀποκαθίσταται εἰς τόπον ἀδέσποτον, δὲν ἐννοεῖ βέβαια νὰ ἐξαρτᾶ-

ται αὐτόθι ἀπὸ ξένην δύναμιν· οὐσιωδῶς ἀνεξάρτητον, αὐτὸ μόνον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάτῃ εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς ἐπικρατείας του. Διὰ τοῦτο καὶ ἐσημειώσαμεν ἤδη, ὅτι τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον κυριεύει τινὰ τόπον, ὑπολαμβάνεται ὅτι ἰδιοποιεῖται ἐνταυτῷ καὶ τὴν ἐξουσίαν του. Ἐδῶ ἔχομεν σκοπὸν νὰ δείξωμεν περιπλέον τὸν σύνδεσμον τῶν δύο τούτων δικαιωμάτων, ὡς πρὸς τὰ ἀνεξάρτητα ἔθνη. Πῶς ἠθέλε κυβερνᾶ κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον κατοικεῖ, ἂν δὲν εἶχε πλήρη καὶ ἀπόλυτον ἐξουσίαν νὰ τὸν διαθέτῃ ὅπως θέλει; Καὶ πάλιν, πῶς ἠθέλεν ἔχει τὴν πλήρη καὶ ἀπόλυτον κυριότητα τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἠθέλεν ἔχει τὴν ἐλευθερίαν νὰ διατάτῃ; Ἡ ξένη ἐξουσία, καὶ τὰ ἐμπεριλαμβανόμενα εἰς αὐτὴν δικαιώματα, ἠθέλαν τῷ ἀφαιρέσει τὴν ἐλευθερίαν χρῆσίν του. Πρόσθετες εἰς αὐτὰ τὴν ὑπερτάτην κυριότητα, τὴν ὁποῖαν συμπεριλαμβάνει ἡ κυριαρχία, καὶ θέλεις ἐννοῆσει ἔτι μᾶλλον τὸν ξενὸν σύνδεσμον· τῆς κυριότητος τοῦ ἔθνους μετὰ τῆς ἐξουσίας. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ καλουμένη ὑψηλὴ κυριότης (haut domaine), ἣτις δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰ μὴ ἡ κυριότης τοῦ σώματος τοῦ ἔθνους, ἢ τοῦ ὁποῖου τὸ παριστάνει κυριάρχου, νομίζεται παντοῦ ἀχώριστος τῆς κυριαρχίας. Ἡ ὠφέλιμος κυριότης (domaine utile), ἣτις συνίσταται εἰς τὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἠμπορεῖ νὰ ἔχη ὁ μερικὸς ἐκτὸς τῆς πολιτείας, ἠμπορεῖ νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν· καὶ δύναται ὁποιονδήποτε ἔθνος νὰ ἔχη τοιοῦτου εἴδους κυριότητα εἰς τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα δὲν ὑπόκεινται εἰς αὐτό. Οὕτω πολλοὶ κυριάρχαι ἔχουσι Φέουδα καὶ ἄλλα κτήματα εἰς ἄλλου ἡγεμόνος ἐπικράτειαν, καὶ τὰ ἐξουσιάζουσι τότε κατὰ τὸν τρόπον τῶν μερικῶν.

§. 84. Δικαιοδοσία.

Ἡ ἐξουσία μετὰ τῆς κυριότητος συνιστᾷ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἔθνους κατὰ τὴν ἐπικράτειάν του. Εἰς αὐτὸ, ἢ εἰς τὸν κυριάρχην του, ἀνήκει νὰ διανέμῃ τὴν δικαιοσύνην καθ' ὅλους τοὺς τόπους τῆς ὑπακοῆς του, νὰ ἐξετάζῃ τὰ ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα συμβαίνουσι, καὶ τὰς διαφορὰς, αἱ ὁποῖαι γεννῶνται. Τὰ ἐπίλοιπα ἔθνη ὀφείλουσι νὰ σέβωνται τοῦτο τὸ δικαίωμα. Καὶ ἐπειδὴ ἡ διαγομὴ τῆς δικαιοσύνης ἀπαιτεῖ ἀναγκαίως νὰ θεωρητῆι ὡς δι-

καία, καὶ ὡς τοιαύτη νὰ ἐκτελῆται πᾶσα ἀπόφασις ὀριστικὴ, καὶ ἐκδοθεῖσα κατὰ τοὺς κανόνας, ἅμα ὅπου ὑπόθεσις, ἐγγίζουσα ξένα συμφέροντα, κριθῆ καὶ ἀποφασισθῆ κατὰ τοὺς τύπους, ὁ κυριάρχης τούτων τῶν κρισολογουμένων δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ δώσῃ ἀκρόασις εἰς τὰ παράπονά των. Ὅταν τις ἐπιχειρίζεται νὰ ἐξετάσῃ τὴν δικαιοσύνην ὀριστικῆς ἀποφάσεως, προσβάλλει τὴν δικαιοδοσίαν ἐκείνου, ὅστις τὴν ἐξέδωκε. Δὲν πρέπει λοιπὸν ὁ ἡγεμὼν νὰ μεσολαβῆ εἰς τὰς ὑποθέσεις, τὰς ὁποίας οἱ ὑπήκοοί του ἔχουσιν εἰς ξένους τόπους, ἢ νὰ τοὺς ὀχυρῶνῃ μὲ τὴν προστασίαν του, παρὰ μόνον, ἂν ἤθελαν ἀρνηθῆ πρὸς αὐτοὺς δικαιοσύνην, ἢ εἰς περίπτωσιν προφανοῦς καὶ ψηλαφητῆς ἀδικίας, ἢ ἐναργοῦς παραβιάσεως τῶν τύπων καὶ κανόνων, ἢ τελευταῖον, ὅταν ἤθελε γείνη κάμμία μισητὴ διάκρισις μετὰ πολιτῶν καὶ ξένων πρὸς βλάβην τῶν τελευταίων.

§ 85. Ἀποτελέσματα τῆς δικαιοδοσίας ὡς πρὸς τοὺς ξένους τόπους.

Ἐκ τῶν περὶ τῆς δικαιοδοσίας λεχθέντων ἔπεται, ὅτι αἱ διατάξεις, τὰς ὁποίας ἤθελε κάμει ὁ τῆς διαμονῆς δικαστῆς εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς δικαιοδοσίας του, πρέπει νὰ μένωσι σερεαί, καὶ νὰ προάγωσι τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα καὶ εἰς τοὺς ξένους τόπους. Π. χ. Εἰς τὸν δικαστὴν τῆς διαμονῆς ἐκάστου ἀνήκει νὰ ὀνομάσῃ τοὺς ἐπιτρόπους καὶ κηδεμόνας τῶν ἀνηλίκων καὶ τῶν παραφρονούντων. Τὸ δίκαιον λοιπὸν τῶν ἔθνων, τὸ ὁποῖον φροντίζει περὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, καὶ τῆς ἀρμονίας ὄλων τῶν ἔθνων, θέλει νὰ ἀναγνωρίζεται παντοῦ ἢ ἐκλογὴ αὕτη τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κηδεμόνος, καὶ νὰ ἔχη τὸ κῦρος της εἰς ὅσους τόπους ἔμπορεῖ ὁ ἐπιτροπευόμενος νὰ ἔχη ὑποθέσεις. Ὡσαύτως τὸ κῦρος τῶν διαθηκῶν, ὡς πρὸς τοὺς τύπους των, δὲν δύναται νὰ ἀποφασισθῆ, εἰ μὴ ἀπὸ τὸν δικαστὴν τῆς διαμονῆς, καὶ ἡ ἀπόφασίς του, ὅταν ἐκδοθῆ κατὰ τοὺς παραδεδεγμένους κανόνας, ὀφείλει νὰ ἀναγνωρίζεται εἰς κάθε τόπον. Ἀλλὰ χωρὶς βλάβην τῆς διασθήκης καθ' ἑαυτὴν, δύνανται αἱ διατάξεις, τὰς ὁποίας περιέχει, νὰ διαφιλονεικηθῶσιν ἔμπροσθεν τοῦ δικαστοῦ τῆς περιφέρειας, ὅπου κεῖνται τὰ ἀγαθὰ, καθότι δὲν συγχωρεῖται νὰ διαθέσῃ τις ταῦτα τὰ ἀγαθὰ, εἰ μὴ κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἐπικρατείας.

§. 86. Περί ἐρήμων καὶ ἀκαλλιεργήτων τόπων.

Ἐπειδὴ ὅλα τὰ μέρη τῆς ἐπικρατείας ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἔθνος, καὶ ἐπειδὴ οὐδεὶς ἄλλος παρ' αὐτὸ, ἢ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος παρέλαβε καὶ ἐνεργεῖ τὰ δικαιώματά του, δύναται νὰ τὰ διαθέσῃ, ἂν αὐτὸ ἀφῆσεν ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας μέρη ἀκαλλιεργήτα καὶ ἔρημα, οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὰ ἐξουσιάσῃ χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν του. Ἄν καὶ δὲν τοὺς μεταχειρίζεται ἐνεσώτως, αὐτοὶ ὅμως οἱ τόποι εἶναι ἐδικοί του, καὶ τῷ συμφέρει νὰ τοὺς διατηρήσῃ ὡς πρὸς τὰς μελλούσας χρείας του. δὲν χρεωσεῖ δὲ λόγον εἰς κανένα περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν μεταχειρίζεται τὸ πρᾶγμα του. Πρέπει μολοντοῦτο νὰ ὑπενθυμίσωμεν ἐδῶ τὴν ὁποίαν ἐκάμαμεν παρατήρησιν εἰς τὸν §. 81 τοῦ Α'. Βιβλίου. Δὲν δύναται κανέν ἔθνος νὰ οἰκειοποιηθῇ νομίμως τσαύτην ἔκτασιν γῆς, ὡς νὰ σερῶνται οἱ ἄλλοι λαοὶ τῆς πρὸς κατοικίαν των καὶ τροφὴν ἀναγκαίας. Εἰς τῶν ἀρχηγῶν τῆς Γερμανίας ἔλεγεν ἐπὶ τοῦ Νέρωνος πρὸς τοὺς Ῥωμαίους. « Ὡςπερ ὁ οὐρανὸς ἀνήκει εἰς τοὺς Θεοὺς, οὕτως ἡ γῆ παρεχωρήθη εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ οἱ ἔρημοι τόποι εἶναι κοινοὶ εἰς ὅλους. » Αὐτὸς ἤθελε νὰ κάμῃ τοὺς ἀγερώχους τούτους κατακτητὰς νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ οἰκειοποιῶνται τοὺς τόπους, τοὺς ὁποῖους ἀπεκατέσαινον ἐρήμους. Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἐρημώσει μικρὰν ἔκτασιν γῆς ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ Ῥήνου, διὰ νὰ προφυλάξωσι τὰς ἐπαρχίας των ἀπὸ τὰς ἐφόδους τῶν βαρβάρων. Ἡ παρατήρησις τοῦ Γερμανοῦ ἤθελεν ἔχει τὴν βάσιν της, εἰάν ἤξιουν οἱ Ῥωμαῖοι νὰ οἰκειοποιηθῶσι χωρὶς λόγον τόπων ἐκτεταμένον, ἀνωφελῆ εἰς αὐτοὺς· ἀλλὰ, τὸ διάστημα τῆς γῆς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπέτρεπον εἰς κανένα νὰ κατοικήσῃ, ἐχρησίμευεν ὡς προμαχῶν κατὰ τῶν ἀγρίων λαῶν, καὶ διὰ τοῦτο παρεῖχε μεγίστην ὠφέλειαν εἰς τὴν ἐπικράτειάν των.

§. 87. Καθῆκον τοῦ ἔθνους ὡς πρὸς τοῦτο.

Ἐκτὸς τῆς ἰδιαιτέρας ταύτης περιπτώσεως, εἶναι οὐχ ἥττον συναῖδον μὲ τὰ καθήκοντα τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ μὲ τὸ ἰδιαιτέρον ὄφελος τῆς πολιτείας, νὰ παραχωρήσῃ τὰς γαίας ταύτας εἰς ξένους, θέλοντας νὰ τὰς καλλιεργήσωσιν. Ἡ εὐεργεσία, τὴν ὁποίαν τότε κάμνει ἡ πολιτεία, σφίγγεται τοιουτοτρόπως εἰς κέρδος

της· καθότι αὐτὴ ἀποκτᾷ νέους ὑπηκόους, καὶ αὐξάνει τὸν πλοῦτον, καὶ τὴν δύναμίν της.

§. 88. Δικαίωμα τοῦ προκαταλαμβάνειν καὶ ἐξουσιάζειν τὰ ἀδέσποτα πράγματα.

Εἶναι ἐλεύθερον τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἐξουσιάζει ὁποιονδήποτε τόπον, νὰ ἀφήσῃ εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἀρχαίας κοινότητος πράγματα τινὰ εἰσέτι ἀδέσποτα, ἢ νὰ οἰκειοποιηθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ τὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του· καὶ ἐπειδὴ τὸ δικαίωμα τοῦτο εἶναι ἐπωφελές, ὑποτίθεται, εἰς περίπτωσιν ἀμφιβολίας, ὅτι τὸ ἔθνος ἠθέλησε νὰ τὸ ἐπιφυλαχθῇ. Ἀνήκει λοιπὸν εἰς αὐτὸ μόνον, ἀποκλειομένων τῶν ξένων, ἐκτὸς ὅμως ἂν οἱ νόμοι του τὸ ἀναίροῦσι ρητῶς, ὡς οἱ νόμοι τῶν Ῥωμαίων, οἱ ὁποῖοι ἄφιναν εἰς τὴν ἀρχαίαν κοινότητα τὰ ἄγρια ζῶα, τὰ θήρια, κτλ. Κάνεις ἄρα ξένος δὲν ἔχει φύσει τὸ δικαίωμα νὰ κυνηγήσῃ, ἢ νὰ ψαρεύσῃ εἰς ἄλλην ἐπικράτειαν, νὰ οἰκειοποιηθῇ τὸν ὁποῖον ἐκεῖ εὕρισκει θησαυρὸν, κτλ.

§. 89. Δικαιώματα, τὰ ὁποῖα δίδονται εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη.

Ἐκαστον ἔθνος, καὶ ἕκαστος κυριάρχης, ὅταν τῷ δίδωσι τὴν ἄδελφειαν οἱ νόμοι, δύναται νὰ παραχωρήσῃ ἐπὶ τῆς ἐπικρατείας του διάφορα δικαιώματα εἰς ἄλλο ἔθνος, ἢ ἐν γένει εἰς τοὺς ξένους, διότι καθεὶς εἶναι ἐλεύθερος νὰ διαθέσῃ τὰ πράγματά του κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του. Οὕτω διάφοροι ἡγεμόνες τῶν Ἰνδιῶν παρεχώρησαν εἰς τὰ ἐμπορευόμενα ἔθνη τῆς Εὐρώπης τὸ δικαίωμα νὰ ἔχωσιν ἐμπορικὰ καταστήματα (comptoirs), λιμένας, ὡς καὶ φρούρια καὶ φρουρὰς εἰς μερικὰ μέρη τῆς ἐπικρατείας των. Ἡμπορεῖ ὡσαύτως νὰ παραχωρηθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ ψαρεύειν ἐπὶ τινος ποταμοῦ, ἢ αἰγιαλοῦ, τοῦ θηρεύειν εἰς τὰ δάση, κτλ. Ἄμα δὲ παραχωρηθῶσι τὰ δικαιώματα ταῦτα ἰσχυρῶς, καθιστῶσι μέρος τῆς περιουσίας ἐκείνου, ὅστις τὰ ἀποκτᾷ, καὶ πρέπει νὰ φυλάττωνται ὡς καὶ τὰ παλαιὰ του κτήματα.

§. 90. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διωχθῇ ὁποιονδήποτε ἔθνος ἐκ τοῦ ὁποίου κατοικεῖ τόπου.

Ὅποις συμφωνεῖ, ὅτι ἡ κλοπὴ εἶναι ἔγκλημα, καὶ ὅτι ἡ ἀρπαγὴ τῶν ἀλλοτρίων πραγμάτων δὲν συγχωρεῖται, θέλει πιστεύσει

χωρίς ἄλλα ἐπιχειρήματα, ὅτι κανὲν ἔθνος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διώξη τὸ ἄλλο ἀπὸ τὸν ὁποῖον κατοικεῖ τόπον, διὰ νὰ τὸν κατοικήσῃ μόνον του. Ὅσον ἀφόρητον καὶ ἂν ᾖ τὸ κλίμα, καὶ ὅσον ἄκαρπος ἡ γῆ τοῦ ὁποῖου κατοικεῖ τόπου, κανὲν ὑφείλει νὰ εὐχαρισῆται ἀπὸ τὸ μερίδιόν του. Δύνανταί ποτε τῶν ἔθνῶν οἱ ὀδηγοὶ νὰ περιφρονήσωσι τὸν ἐξασφαλίζοντα τὴν κοινωνικὴν θέσιν των τοῦτον κανόνα; Χωρὶς αὐτοῦ, ὁ χωρικός θέλει ἐγκαταλείψει τὴν καλύβην του, διὰ νὰ οικειοποιηθῇ τὸ παλάτιον τοῦ μεγάλου, ἢ τὰς εὐαρέστους ιδιοκτησίας τοῦ πλουσίου. Οἱ παλαιοὶ Ἑλβετοὶ, δυσταρεσούμενοι ἀπὸ τὴν γῆν τῆς γεννησεώς των, ἔκαυσαν ὅλας τὰς κατοικίας των, καὶ σύραντες τὸ ξίφος των, ἐκίνησαν νὰ ἀποκατασταθῶσιν εἰς τὰς εὐκάρπους πεδιάδας τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας· ἀλλ' ἔλαβον τρομερὸν μάθημα ἀπὸ ἐπιτηδειότερον καὶ ἔτι ἀδικώτερον παρ' αὐτοὺς δορυκτητὴν, τὸν Καίσαρα. Τοὺς κατέσρεψε, καὶ τοὺς ἠνάγκασε νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια. Συνετώτεροι τῶν πατέρων των, οἱ ἀπόγονοὶ των περιορίζονται εἰς τὸ νὰ φυλάττωσι τὰς γαίας καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν, τὰς ὁποίας ἔλαβον παρὰ τῆς φύσεως, καὶ ζῶσιν εὐχάριστοι τὸ ἔργον τῶν ἐλευθέρων χειρῶν ἀναπληροῦσι τὸ ἄκαρπον τῆς γῆς των.

§. 91. Μήτε ν' αὐξάνωνται διὰ τῆς βίας τὰ ὅρια τῆς ἐπικρατείας των.

Ἐνιοὶ κατακτηταὶ, μὴν ἐπιθυμοῦντες, εἰ μὴ νὰ ἐκτείνωσι πὰ ὅρια τῆς ἐπικρατείας των, χωρὶς νὰ ἐξώσωσι τοὺς κατοίκους ἀπὸ τοὺς τόπους των, εὐχαρισοῦνται νὰ τοὺς ὑποτάττωσι. Βία ὀλιγώτερον βάρβαρος, ἀλλ' ὄχι ὀλιγώτερον ἀδικος· σέβονται τὴν ιδιοκτησίαν τῶν μερικῶν, καὶ σφετερίζονται ὅλα τὰ δικαιώματα τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ κυριάρχου.

§. 92. Πρέπει νὰ ὁροθετῶνται ἐπιμελῶς αἱ ἐπικρατεῖαι.

Ἐπειδὴ ἡ πλέον παρμικρὰ ἀρπαγὴ τῆς ἀλλοτρίας γῆς εἶναι ἀδικία, διὰ νὰ μὴ πέσῃ τις εἰς αὐτὴν, καὶ διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ κάθε ἔριδος ἀφορμὴν, κάθε λογομαχίας αἰτίαν, πρέπει νὰ προσδιορίζωνται μὲ καθαρότητα καὶ μὲ ἀκρίβειαν τῶν ἐπικρατειῶν τὰ ὅρια. Ἐὰν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι συνέταξαν τὴν συνθήκην τοῦ Οὐτρέχτ, ἠθέλων προσηλώσει εἰς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ὅλην τὴν ἀναγκαζάν προσοχὴν, δὲν ἠθέλων λάβει τὰ ὄπλα ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία,

διὰ νὰ ἀποφασίσωσι μὲ αἱματοχυσίαν τὰ ὄρια τῶν Ἀμερικανῶν ἰδιοκτησιῶν των. Πολλάκις ὁμως ἀφίνουσιν ἐπίτηδες σκοτεινὴν τινὰ καὶ ἀμφίβολον περίοδον εἰς τὰς συμφωνίας, ἐπιφυλαττόμενοι μίαν αἰτίαν πολέμου. Ἀναξία μηχανουργία εἰς πράξεις, εἰς τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἐπικρατῇ ἡ καλὴ πίσις. Εἶδομεν πολλάκις ἀπεσαλμένους προσπαθοῦντας νὰ ἀπατήσωσιν ἢ νὰ φθείρωσι τοὺς ἀπεσαλμένους γειτονικῆς τινος ἐπικρατείας, διὰ νὰ κερδίσωσιν ἀδίκως εἰς τὸν κύριόν των μερικὰ εἰσέματα γῆς. Πῶς οἱ ἡγεμόνες, ἢ οἱ ὑπουργοὶ των, τυλιῶσι νὰ μεταχειρισθῶσι τρόπους, οἱ ὁποῖοι ἤθελαν ἀτιμάσει καὶ ἓνα μερικόν;

§. 93. Περὶ παραβιάσεως τῆς ἐπικρατείας.

Ὅχι μόνον δὲν πρέπει νὰ σφετερίζεται τις τὴν ξένην γῆν, ἀλλ' ὀφείλει περιπλέον νὰ τὴν σέβεται καὶ νὰ ἀπέχη ἀπὸ κάθε πράξιν ἀντιβαίνουσαν εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ κυριάρχου, καθότι οἱ ξένοι δὲν ἔχουσιν ἐπ' αὐτῆς τὸ παραμικρὸν δικαίωμα. (§. 79.) Δὲν δύναται τις λοιπὸν, χωρὶς ὕβριν τῆς πολιτείας, νὰ πατήσῃ ἔνοπλος τὴν ἐπικράτειάν της, καὶ νὰ καταδιώξῃ ἢ νὰ συλλάβῃ ἐκεῖ ὅποιονδήποτε ἔνοχον. Μία τοιαύτη πράξις, ἡ ὁποία ἤθελε προσβάλει καὶ αὐτὴν τὴν ἀσφάλειαν τῆς πολιτείας καὶ τὰ δικαιώματα τῆς ὑπερτάτης ἐξουσίας, ὀνομάζεται παραβίασις τῆς ἐπικρατείας, καὶ τὰ ἔθνη ὅλα ἐκ συμφώνου τὴν θεωροῦσιν ὡς ὕβριν, τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ ἀποκρούῃ δραστηρίως πᾶσα πολιτεία, εἰάν δὲν θέλῃ νὰ παραβιασθῶσι τὰ δικαιώματά της.

§. 94. Ἀπαγόρευσις εἰσόδου εἰς τὴν ἐπικράτειαν.

Δύναται ὁ κυριάρχης νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν εἴσοδον τῆς ἐπικρατείας του εἰς διαφόρους περιπτώσεις καὶ πρόσωπα, κατὰ τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας. Τὸ δίκαιον τῆς κυριότητος καὶ τῆς ἐξουσίας τῷ δίδει ταύτην τὴν δύναμιν, καὶ ἅπαντες ἐνέχονται νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὴν ἀπαγόρευσίν του, ὁ δὲ παραβιάζων αὐτὴν γίνεται ἔνοχος τῆς εἰς τὴν μὴ ἐκτέλεσίν της ἐπιβαλλομένης ποινῆς. Πρέπει μόνον ἡ ἀπαγόρευσις καὶ ἡ ποινὴ νὰ ᾖναι γνωσταὶ εἰς ὅλους· καὶ ἂν τινες τὰς ἀγνοοῦσιν, ὀφείλουσι νὰ εἰδοποιῶνται ὅταν παρουσιάζωνται διὰ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἐπικράτειαν. Οἱ Κινεζοὶ, φοβούμενοι μήπως ἡ μετὰ τῶν ξένων κοινωνία ἤθελε διαφθεί-

ρη τὰ ἦθη τοῦ ἔθνους, καὶ παραλλάξῃ τὰ δόγματα τῆς συνετῆς τῶν ἀλλὰ παραδόξου κυβερνήσεως, ἀπηγόρευον ἄλλοτε εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τὴν εἴσοδον τοῦ βασιλείου των. Ἡ δὲ ἀπαγόρευσις αὕτη ἦτον καθ' ὅλα δικαιοσύνη, φθάσει νὰ μὴν ἀπεποιούντο ὅσα ἡ φιλανθρωπία ἀπαιτοῦσεν εἰς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους τὸ ναυάγιον, ἢ ἄλλη ἀνάγκη ἐβίαζε νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὰ ὄριά των. Ὁφελούσε τὸ ἔθνος, χωρὶς νὰ προσβάλλῃ κανένος δικαιώματα, μήτε δὲ καὶ αὐτὰ τὰ τῆς ἀνθρωπότητος τὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα συγχωροῦσι νὰ προτιμᾷ τις τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

§. 95. Περὶ γῆς κατεχομένης ἀπὸ διάφορα ἔθνη ἐνταυτῷ.

Ἐὰν δύο ἢ περισσύτερα ἔθνη ἀνακαλύψωσι καὶ κατέσχωσιν ἐν ταυτῷ ἢ νῆσον, ἢ ἄλλην τινα ἔρημον καὶ ἀδέσποτον γῆν, ὀφείλουσι νὰ συμφωνήσωσιν ἀναμεταξύ των καὶ νὰ τὴν μερίσωσι δικαίως. Ἄν ὅμως δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ συμφωνήσωσιν, ἐκάτερον αὐτῶν θέλει ἔχει τὸ δίκαιον τῆς κυριότητος καὶ τῆς ἐξουσίας ἐπάνω εἰς τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα προκατέλαβε.

§. 96. Περὶ γῆς κατεχομένης ἀπὸ μερικόν.

Καὶ ὁ μερικὸς πολίτης, εἴτε ἐξωσθῆ ἀπὸ τὴν πατρίδα του, εἴτε τὴν ἀφήσει ἐθελουσίως καὶ νομίμως, δύναται ν' ἀποκατασταθῆ εἰς τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον εὐρίσκει ἀδέσποτον, καὶ νὰ γείνη αὐτοῦ κύριος ἀνεξάρτητος. Ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος ἤθελε ζητήσῃ νὰ κυριεύσῃ ἐπομένως ὁλόκληρον τοῦτον τὸν τόπον, δὲν δύναται νὰ τὸ κάμῃ δικαίως, ἂν δὲν σεβασθῆ τὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τούτου τοῦ μερικοῦ. Πρὸς τούτοις ἂν αὐτὸς ὁ ἴδιος εὕρη ἱκανὸν ἀνθρώπων ἀριθμὸν, συγκατανευόντων νὰ ζήσωσιν ὑπὸ τοὺς νόμους του, δύναται νὰ συστήσῃ νέαν πολιτείαν καὶ νὰ ἀναλάβῃ αὐτὴ τὴν κυριότητα καὶ τὴν ἐξουσίαν. Ἐὰν ὅμως ὁ μερικὸς οὗτος ἀξιοῖ νὰ οἰκισθῆ μόνος του δικαίωμα ἀποκλειστικὸν ἐπὶ τινος τόπου, ὥστε νὰ γείνη μονάρχης χωρὶς ὑπηκόους, καθὼς ἤθελε δικαίω τῷ λόγῳ ἐμπαίξει τὰς ματαίας του ἀξιώσεις, καθότι μία αὐθάδης καὶ γελοία κατάσχισις δὲν προάγει κανέν ἀποτέλεσμα ὡς πρὸς τὸ δίκαιον. Εἶναι καὶ ἄλλοι τρόποι, κατὰ τοὺς ὁποῖους δύναται μερικὸς τις νὰ συστήσῃ νέαν πολιτείαν. Οὕτως εἰς τὸν ΙΑ' αἰῶνα, εὐγενεῖς Νορμάνοι ἐθεμελίωσαν νέον βασίλειον εἰς

πῆν Σικελίαν, ἀφ' οὗ τὴν κατέκτησαν κατὰ τῶν κοινῶν ἐχθρῶν τοῦ χριστιανισμοῦ. Τὰ ἔθνη τοῦ ἔθνους των ἐπέτρεπον εἰς τοὺς πολίτας νὰ παραιτήσωσι τὴν πατρίδα των, διὰ νὰ ζητήσωσι τὴν τύχην των ἀλλοῦ.

§. 97. Οἰκογένειαι ἀνεξάρτητοι εἰς τινα τρόπον.

Ὅταν εἰς τινα τρόπον ἀποκατασταθῶσι διάφοροι ἀνεξάρτητοι οἰκογένειαι, ἀπολαμβάνουσι μὲν τὴν ἐλευθέρην αὐτοῦ κυριότητα, ὄχι ὅμως καὶ τὴν ἐξουσίαν, μὲ τὸ νὰ μὴ σχηματίζωσι πολιτικὴν κοινωσίαν. Μολοντοῦτο κανεῖς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἰδιοποιηθῇ τὴν ἐξουσίαν εἰς ἐκεῖνον τὸν τρόπον, ὡσὰν ὅπου ὁ τοιοῦτος ἠθελε ζῆτεῖ νὰ ὑποτάξῃ τὰς οἰκογενείας ταύτας χωρὶς τὴν συγκατάθεσίν των, ἐνῶ οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάτῃ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἐγεννήθησαν ἐλευθεροί, ἀνίσως δὲν ὑποταχθῶσιν ἐθελουσίως εἰς αὐτόν. Ἄν αἱ οἰκογένειαι αὗται ἔχωσι προσδιωρισμένας διαμονὰς, ὁ τόπος, τὸν ὁποῖον καθεμία κατέχει, εἶναι ἰδιοκτησία της· τὸ δὲ ὑπόλοιπον, τὸ ὁποῖον αὗται δὲν μεταχειρίζονται, μένει εἰς τὴν ἀρχαίαν κοινότητα, καὶ ἐπομένως εἰς τὸν προκαταλαμβάνοντα. Ὅποιος λοιπὸν θελήσει νὰ ἀποκατασταθῇ ἐκεῖ, ἠμπορεῖ νὰ τὸν κυριεύσῃ νομίμως. Ὅταν πάλιν εἰς τινα τρόπον ζῶσι διάφοροι οἰκογένειαι περιπλανώμεναι, ὡς οἱ νομάδες, καὶ διατρέχουσαι αὐτὸν κατὰ τὰς χρείας των, αὗται τὸν ἐξουσιάζουσιν ἐν κοινῇ ὡς ἀληθινὴν ἰδιοκτησίαν των, ἀποκλειομένου παντὸς ἄλλου ἔθνους, καὶ δὲν δύναται τις, χωρὶς ἀδικίαν, νὰ ταῖς ἀφαιρέσῃ γῆν, τὴν ἥποίαν μεταχειρίζονται εἰς τὰς ἀνάγκας των. Ἄς προσθέσωμεν μολοντοῦτο ἐδῶ ἐκείνα, τὸ ὁποῖον πολλάκις ἐπανελάβομεν. Οἱ ἄγριοι τῆς Ἀρκτῶας Ἀμερικῆς δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ οἰκοποιηθῶσιν ἄλλαν ἐκείνην τὴν μεγάλην ἔκτασιν, καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη ἐδύναντο δικαίως νὰ κατοικήσωσι μέρος ταύτου τοῦ τρόπου των, ἀφίνοντα μένου εἰς αὐτοὺς τὴν ἀναγκαίαν γῆν πρὸς ζωτροφίαν των. Ἐὰν οἱ νομάδες λαὸς τῆς Ἀραβίας ἐφρόντιζον νὰ καλλιεργῶσιν ἐπιμελῶς τὴν γῆν, πολλὰ μικρότερον διάστημα ἠθελεν ἐξαρκεῖ εἰς τὰς χρείας των. Καθεὶν ἔθνος ὅμως δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς σενοχωρήσῃ, ἐκτὸς μόνον ἂν αὐτὸ δὲν ἔχη ὀλότελα γῆν· καθότι ἐκεῖνοι ἐξουσιάζουσι τὸν τρόπον των, καὶ τὸν μεταχειρίζονται κατὰ τὰ ἠθη των, καὶ κανεῖς

δὲν δύναται νὰ τοὺς διατάξῃ ὡς πρὸς τοῦτο. Εἰς περίπτωσιν δὲ μως κατεπειγούσης ἀνάγκης, σοχάζομαι ὅτι δὲν ἤθελε κάμει ἀδικίαν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἤθελεν ἀποκατασταθῆ εἰς μέρος τοῦτου τοῦ τόπου, διδάσκων τοὺς Ἀραβας τὸν τρόπον νὰ τὸν κάμωσι διὰ τῆς καλλιέργειας νὰ ἐξαρκῆ εἰς τὰς ἐδικάς των χρεῖας καὶ εἰς ἐκεῖνας τῶν νέων παροίκων του.

§. 98. Κατ'ὶσχεῖς μερικῶν μόνον μερῶν ἢ δικαιωμάτων, εἰς τόπον ἀδέσποτον.

Ἦμπορεῖ ἐπίσης νὰ συμβῆ νὰ εὐχαρισηθῆ τις νὰ ἐξουσιάσῃ μερικὰ μέρη, ἢ δικαιώματα εἰς τόπον ἀδέσποτον, καὶ νὰ ἀδιαφορῆ διὰ τὰ ἐπίλοιπα. Εἶναι ἐλεύθερος τότε κάθε ἄλλος νὰ κυριεύσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αὐτὸς παρημέλησε· μόνον ὀφείλει πάντοτε νὰ σεβασθῆ τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἀπόλυτον ἀνεξαρτησίαν τῶν δικαιωμάτων, ὅσα προαπέκτησεν ὁ πρῶτος. Καὶ εἰς τοιαύτας περιστάσεις, εἶναι καλὸν νὰ διευθετῶνται τὰ πάντα διὰ συνθήκης, ὡς ἐν γένει γίνεται μεταξύ τῶν πεφωτισμένων ἐθνῶν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Η'.

Κανόνες ὡς πρὸς τοὺς ξένους.

§. 99. Ὅποια πρέπει νὰ ᾔναι ἡ διαγωγή τῆς πολιτείας ὡς πρὸς τοὺς ξένους.

ᾐλήσαμεν προλαβόντως (Βιβλ. Α'. §. 213.) Περὶ κατοίκων, ἢ ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι τὴν διαμονὴν των εἰς τόπον, τοῦ ὁποῖου αὐτοὶ δὲν εἶναι πολῖται. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῶν ξένων, οἵτινες διαβαίνουν, ἢ διατρίβουσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, εἴτε δι' ὑποθέσεις των, εἴτε μόνον ὡς ὁδοιπόροι. Αἱ σχέσεις, τὰς ὁποίας λαμβάνουσι μὲ τὴν κοινωνίαν, εἰς ἣν εὐρίσκονται, ὁ σκοπὸς τῆς ὁδοιπορείας των καὶ τῆς διατριβῆς των, τὰ καθήκοντα τῆς ἀνθρωπότητος, τὰ δικαιώματα, τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς πολιτείας, ἧτις τοὺς δέχεται, τὰ δίκαια ἐκεῖνου, εἰς τὸν ὁποῖον αὐτοὶ ἀνήκουσιν, ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀρχαὶ, συνδυασμέναι καὶ προσηρησμέναι κατὰ τὰς περιπτώσεις, προσδιορίζουσι τὸν τρόπον, καθ' ὃν